

Etelä-Hämeen ympäristöterveys
Riihimäen kaupunki

Terveydensuojelun valvontasuunnitelma
2025–2028

Päivitys vuodelle 2026

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Terveystensuojelun valvontaohjelman mukaiset painopisteet	3
2.1 Talousvesivalvonnan uudet sisällöt	3
2.2 Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa	3
2.3 Valmius ja varautuminen terveystensuojelussa.....	4
3. Suunnitelmallinen valvonta	4
4. Muu kuin suunnitelmallinen valvonta	6
5. Näytteenotto.....	7

1. Johdanto

Tämä suunnitelma on Etelä-Hämeen ympäristöterveyden terveydensuojelulain 6 §:n mukainen terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan terveydensuojelun säännöllinen valvonta, riskinarviointi, näytteenotto sekä muut valvonta- ja terveydensuojelutehtävät. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi on kuvattu ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman yleisessä osassa.

Terveydensuojelulain tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä. Terveydensuojeluun kuuluu terveyshaittojen ennalta ehkäisy ja todettujen terveyshaittojen poistaminen tai vähentäminen. Terveyshaittoja voi syntyä esimerkiksi talousveden ja uimaveden laadusta, puutteellisesta hygieniasta sekä asuntojen, koulujen ja julkisten tilojen sisäilman laadun seurauksena. Uusia huomioon otettavia riskejä voi kehittyä esimerkiksi ilmastomuutoksen ja pandemioiden seurauksena.

Suunnitelmassa on huomioitu Valviran laatima valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2025-2028. Ohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta sekä valvonnan painopistealueiden avulla kohdentaa valvontaresursseja tehokkaasti ja riskiperusteisesti.

2. Terveydensuojelun valvontaohjelman mukaiset painopisteet

Valvontaohjelmakauden painopistealueina ovat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen terveydensuojelussa.

2.1 Talousvesivalvonnan uudet sisällöt

Ympäristöterveys osallistuu jatkossakin talousvesivalvonnan säännöllisiin yhteistyöpalaveriin, kuten Hämeen vesitiimiin ja ELY-keskuksen organisoimiin seudullisiin vesihuollon seurantaryhmiin. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen osallistuu tarvittaessa vesilaitostarkastuksille. Vesilaitosten koko vedentuotantoketjua koskevat riskienhallintasuunnitelmat tarkistetaan ennen valvontatutkimusohjelmien päivittämistä. Ensisijaisten tilojen ohjeistusta ja neuvontaa jatketaan ja tilojen omistajia kannustetaan tekemään vesilaitteistojen riskinarviointeja jo ennen siirtymäajan päättymistä 2029.

2.2 Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa

Terveydensuojelutyö on tärkeä peruspalvelu, joka edellyttää laaja-alaista asiantuntemusta ja osaamista. Terveydensuojeluviranomainen toimii paikallisena asiantuntijana ja neuvonantajana sekä kouluttajana. Asiantuntevan asiakaspalvelun tarjoaminen toimijoille sekä yksittäisille asukkaille vaatii perehtymistä ja kouluttautumista.

Ympäristöterveystarkastajat osallistuvat säännöllisesti ympäristöterveyden yleisiin koulutuksiin sekä valvonnan eri osa-alueiden täsmäkoulutuksiin. Säännöllisiä ympäristöterveydenhuollon koulutuksia ovat mm. ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset opinto- ja neuvottelupäivät, sisäilmastoseminaari, valtakunnalliset meluntorjuntapäivät, ympäristöter-

veydenhuollon syyspäivät ja ympäristöterveyspäivät. Valvontaohjelmakaudella terveydensuojelutiimin on syytä panostaa osaamistarpeiden ja -puutteiden tunnistamiseen. Tarvittaessa osallistutaan laajempiin koulutuskokonaisuuksiin, jotta pysytään mukana alan kehityksessä.

Sidosryhmätyöskentely on merkittävässä osassa paikallisten tarpeiden arvioinnissa. Valvonta-alueen sisäilmatyöryhmiin osallistuminen on yksi esimerkki sidosryhmäyhteistyöstä, jossa saadaan ja jaetaan paikallista tietoa sekä toteutetaan terveydensuojelun ennaltaehkäisevää tehtävää. Hämeen valvontayksiköiden kesken on perustettu yhteinen valvontatiimi, joka edistää viranomaisten välistä alueellista verkostoitumista ja tiedonvaihtoa.

2.3 Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa

Terveydensuojelussa panostetaan valmiuteen ja varautumiseen osallistumalla vuosittain häiriötilanne- tai valmiusharjoitukseen sekä osallistumalla alueellisiin yhteistyöryhmiin. Valvontaohjelmakauden alussa vuonna 2025 laajasti päivitetty talousveden häiriötilannesuunnitelma on otettu käyttöön.

3. Suunnitelmallinen valvonta

Suunnitelmallisella valvonnalla tarkoitetaan säännöllisesti tehtäviä tarkastuksia. Suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvat terveydensuojelulain 13 §:n mukaiset ilmoituksenvaraiset toiminnot sekä lisäksi talousvettä toimittavat ja jakelevat laitokset. Terveydensuojeluviranomainen käsittelee toimijoiden ilmoitukset ja hakemukset. Käsitteleminen tarkoittaa todistuksen tai päätöksen laatimista ja tietojen kirjaamista valtakunnalliseen valvontatietojärjestelmään.

Tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä tai olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Tarkastuksella todetuista puutteista toiminnassa tai olosuhteissa annetaan tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai -määräykset. Kehotusten ja määräysten noudattamista valvotaan maksullisilla uusintatarkastuksilla.

Tarkastus toteutetaan noudattaen Valviran terveydensuojelun valvontaohjeistusta, valtakunnallisen valvontatietojärjestelmän vakioituja tarkastuslomakkeita sekä valvontayksikön omia ohjeita. Tarkastus suoritetaan valvontakäyntinä kohteessa tai joissakin tapauksissa asiakirjatarkastuksena. Tarkastukseen kuuluu myös valmistautuminen ennen tarkastusta sekä tarkastuspöytäkirjan laatiminen valtakunnalliseen valvontatietojärjestelmään. Tarkastukseen liittyy usein ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa. Tarkastus kohdistuu tiloihin, toimintaan tai asiakirjoihin. Valvontasuunnitelmaan sisältyvät tarkastukset ovat toimijoille maksullisia.

Tarkastustiheyden määrittelyssä käytetään lähtökohtana Valviran valtakunnallista ohjeistusta keskimääräisistä tarkastustiheyksistä. Tulevalla valvontaohjelmakaudella laaditaan valvontayksikön riskinarviointiprosessi tarkastusten tehokkaampaan kohdentamiseen. Riskinarviointiprosessin laadinnan jälkeen siirrytään vähitellen kohdekohtaiseen riskinarviointiin, jonka perusteella valvontakohteen suunnitelman mukaista tarkastustiheyttä voidaan tarvittaessa lisätä tai vähentää. Riskinarviointi perustuu toiminnasta tai tiloista mahdollisesti

aiheutuviin terveyshaittoihin sekä valvontahistoriaan ja kohteen omavalvonnan toimivuuteen.

Moniin terveydensuojeluvalvonnan kohteisiin kohdistuu myös muiden viranomaisten suorittamaa valvontaa. Valvontatoiminnan kehittämiseksi ja tehostamiseksi tehdään yhteistarkastuksia, joiden myötä yhteistyö ja tiedonvaihto eri viranomaisten kesken paranevat.

Suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvien kohteiden valvontatiheydet vuodelle 2026 on määritetty kohdetyyppikohtaisesti. Valvontasuunnitelman mukaiset kohdetyypit ja tarkastusten määrät vuodelle 2026 on esitetty taulukossa 1. Suunnitelman mukaan säännölliseen valvontaan vuonna 2026 tarvitaan 150 htpv.

Taulukko 1. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten määrät 2026

Valvontakohdetyyppi	Kohteiden lukumäärä	Tarkastustiheys	Tarkastuksen kesto/h	Tarkastuksen kesto keskim./h	2026	
					tarkastusten lkm	työ-aika (h)
Majoitustoiminta	35	0-0,2	2-4	3	15	45
Kuntosali tai liikuntatila	44	0,2	2-4	3	21	63
Yleinen sauna (pääasiallinen käyttötarkoitus)	2	0,5	2-3	2	0	0
Kylpylä, uimahalli tai muu yleinen allas	7	1	2-6	4	7	28
Uimaranta	45	1	2-3	2	45	90
Päiväkoti	50	0,3	2-6	4	26	104
Lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvä toiminnan järjestämispaikka	30	0,25	2-6	4	17	68
Koulu, oppilaitos tai muu opetuksen järjestämispaikka	73	0,3	2-6	4	32	128
Jatkuvaa hoitoa antava sosiaalihuollon toimintayksikkö	66	0,3	2-6	4	32	128
Solarium, ihoa rikkova toiminta ja kauneushoitola	101	0,2-0,25	2-3	2	47	94
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	31	0,5-1	4-15	9	30	270
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenottamot (1352/2015)	32	0-5-1	1-2	1	25	25
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	13	0,3-0,5	2-6	4	5	20

Talousvettä toimittavan laitoksen vedenottamot (401/2001)	3	0,3-0,5	1-2	1	3	3
Tukkuvesilaitos	1	1	2-6	4	1	4
Talousveden käyttö osana julkista tai kaupallista toimintaa	30	0,3	1-2	2	10	20
					316	1090
htpv yht.						150

Tarkastustiheys	1	kerran vuodessa
	0,5	joka toinen vuosi
	0,3	kerran kolmessa vuodessa
	0,25	kerran neljässä vuodessa
	0,2	kerran viidessä vuodessa

4. Muu kuin suunnitelmallinen valvonta

Terveydensuojeluvalvontaa tehdään suunnitelmallisen valvonnan lisäksi etenkin yhteydenottojen perusteella. Neuvonta ja ohjaus ovat ensisijaisia keinoja asiakaspalvelussa. Ympäristöterveydelle tulleet terveyshaittaepäilyt ja valitukset arvioidaan ja tarvittaessa kohteisiin tehdään tarkastus. Suoraan terveyshaittaepäilyilmoituksen perusteella tehty tarkastukset ohittavat suunnitelmalliset tarkastukset priorisoinnissa, sillä niiden taustalla voi olla terveyshaitta. Yleisimmät yhteydenottojen perusteella tehtävät tarkastukset liittyvät asumisterveyteen, kuten sisäilmaongelmiin tai siivottomuuteen. Muita yhteydenottoja tulee esimerkiksi haittaeläimiin ja talous- tai uimaveden laatuun liittyen. Muut kuin suunnitelmalliset tarkastukset ovat pääasiassa maksuttomia.

Yhteydenottoihin perustuvaa hankalasti ennakoitavaa terveydensuojelutyötä ovat häiriötilanne- sekä epidemiaselvitykset. Suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolella ovat myös suuret yleisötilaisuudet. Etukäteen tiedossa oleviin suuriin yleisötilaisuuksiin pyritään varautumaan ennalta.

Lainsäädäntö sisältää paljon muitakin terveydensuojeluviranomaistehtäviä, joihin on varattava henkilöresursseja ja työaika. Ennakoivaa terveydensuojelutyötä ovat esimerkiksi lausuntojen antaminen ja sidosryhmäyhteistyö. Lausuntoja annetaan muun muassa rakennusluvista, kaavoituksesta, ympäristöluvista, asumisterveyteen liittyvistä asioista, talousveden laadusta sekä vesijohto- ja viemäriverkostoon liittyvistä vapautushakemuksista. Sidosryhmäyhteistyötä tehdään säännöllisissä ryhmissä sekä erikseen ajankohtaiseksi tulleiden aiheiden osalta epäsäännöllisesti tai projektiluontoisesti. Säännöllistä sidosryhmäyhteistyötä on kuvattu suunnitelman painopisteitä kuvaavassa kohdassa. Tulevalla valvontaohjelmakaudella resursseja on varattava myös terveydensuojelulain kokonaisuudistuksen sidosryhmäyhteistyöhön sekä alueelliseen yhteistyöhön.

5. Näytteenotto

Terveystensuojelun valvonnassa tukeudutaan laboratoriotutkimuksiin. Viranomaistutkimukset tehdään Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Terveystensuojelulaki ja sen perusteella annetut asetukset määrittelevät suunnitelmalliset näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit. Vesilaitoksille ja yleisille uima-allaskohteille on laadittu kohdekohtaiset näytteenottosuunnitelmat, joissa on määritetty näytemäärät, näytteenottotiheydet ja -kohteet sekä näytteistä tehtävät tutkimukset. Suunnitellut viranomaisnäytemäärät vuodelle 2026 on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Suunnitelmallinen talous- ja uimavesinäytteenotto 2026

Kohdetyyppi	Viranomaisnäytemäärä vuonna 2026
Yleiset uimarannat	12
Pienet yleiset uimarannat	126
Yleiset altaat	300
Talousvettä toimittavat laitokset ≥ 50 käyttäjää tai $\geq 10 \text{ m}^3/\text{d}$	200
Talousvettä toimittavat laitokset < 50 käyttäjää ja $< 10 \text{ m}^3/\text{d}$	8
Talousveden otto omilla laitteilla käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa	10

Talousvettä vähintään $10 \text{ m}^3/\text{vrk}$ tai vähintään 50 henkilölle toimittavien vesilaitosten näytteenotto perustuu STM:n asetukseen 1352/2015 talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta. Näitä pienempien vesilaitosten näytteenotossa noudatetaan STM:n asetusta 401/2001 pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista.

Toiminnanharjoittajien, jotka ottavat talousvettä omilla laitteilla käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa, kaivojen näytteenotto ja tutkimukset toteutetaan STM:n asetuksen 401/2001 pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista mukaisesti.

Uimahallien ja muiden yleisten uima-allaskohteiden näytteenotto toteutetaan STM:n asetuksen 315/2002 uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista mukaisesti.

Yleisten uimarantojen uimaveden laatua valvotaan STM:n asetuksen 177/2008 mukaisesti ja pienten yleisten uimarantojen laatua STM:n asetuksen 354/2008 mukaisesti.

Näytteenoton suorittaa ympäristöterveyden viranhaltija, toiminnanharjoittaja itse tai ulkopuolinen asiantuntija. Terveystensuojeluviranomainen varmistaa talous- ja uimavesinäytteiden ottajan pätevyyden. Pätevyyden voi osoittaa esimerkiksi ympäristönäytteenottajan henkilösertifioinnilla tai suorittamalla talous- tai allasvesihygienistä osaamista osoittavan testin.

Valvontasuunnitelmaan sisältyvät näytteenotot sekä näytteiden tutkimiset ovat toimijoille maksullisia. Mikäli laboratoriotutkimuksissa todetaan, että näyte ei täytä laatuvaatimuksia/-tavoitteita, otetaan suoritettujen korjaustoimenpiteiden jälkeen uusintanäyte. Uusintanäyte ja sen näytteenotto ovat toimijalle maksullisia.

Tutkimuslaboratorio toimittaa viranomaisnäytteiden tutkimustulokset analyysin siirtopalvelulla terveydensuojeluviranomaiselle, joka tarkastaa ja tallentaa tulokset valvontatietojärjestelmään.

Asumisterveyteen ja säännölliseen valvontaan liittyvissä terveydellisten olosuhteiden tutkimuksissa ohjataan lähtökohtaisesti käyttämään ulkopuolista sertifioitua asiantuntijaa. Laboratoriossa tehtäviin tutkimuksiin käytetään terveydensuojelun nojalla hyväksyttyjä asumisterveyslaboratorioita.